

Pärnumaal Lääne-Eesti aladel

Virmalised
Foto: Kristian Pikner

Haridusõrgu reform – kellele ja milleks?

Lääneranna vallavalitsus sõlmis mullu novembris lepingu OÜga Cumulus Consulting Lääneranna valla haridusvaldkonna arengukava koostamiseks. Vastavalt lepingule tuleb koostajal arengukava eelnõu vallale üle anda 2020. aasta veebruari lõpuks.

10. veebruaril esitles OÜ Cumulus Consulting Lääneranna valla volikogule, haridus- ja noorsootöökomisjonile ning haridusasutuse juhtidele ja hoolekogudele Lääneranna valla haridusõrgu olukorda ning arengusuundi.

Arengusuundade avaldamise järel tekkis suurem diskussioon nii ajalehtedes kui ka sotsiaalmeedias – naabermaakonna lehe pealkirja järgi võis eeldada, nagu oleks ühe või teise kooli sulgemisotsus juba tehtud, mis ajas elanikke veelgi rohkem marru. Selgitamiseks olukorda võtsime nõuks küsida Lääneranna vallavanemalt, mis, milleks ja kuidas.

Miks oli vaja tellida haridusvaldkonna arengukava, miks ei soovinud Vallavalitsus seda ise teha?

Vallavalitsus on prognoosinud ja jälgib pidevalt rahvastiku muutuseid, kuid kahjuks puudub vallavalitusel võimekus ja kogemus prognoosida õpilaste ja rahvastiku arvu kaugeemale kui 7 aastat. Seetõttu korraldati hange vastavaid võimekust ja koge-

must omava ettevõtte leidmiseks, hankel osales kolm pakkujat ja kõige soodsama pakkumise tegi Cumulus Consulting OÜ. Cumulus Consulting on selliseid prognoose koostanud mitmete omavalitsuste jaoks, seal hulgas Põhja-Pärnumaa vallale, Pärnu linnale, Häädemeeeste vallale ja ka teiste maakondade omavalitsustele.

Vallaelanike, eelkõige õpilaste ja tööelise elanike muutused mõjutavad otseselt vallale laekuvat maksutulu ning riigipoolset haridustoetust, mistõttu on pikemaajaliste kui paarikolm aastat, otsuste vastuvõtmiseks vaja kaugemasse tulevikku vaadata ja omada selleks võimalikult täpseid andmeid.

Pikemaajalisteks otsusteks on haridusõrgu investeringute planeerimine ehk see, kus ja milliseid hooneid renoveerime või ehitame. Vaadates olemasolevaid hooneid on investeerimisvajadus suur, enamik hooneid vajab lähima viie-kümne aasta jooksul investeringuid nii tehnosüsteemide uuendamiseks kui ka hoonete energiatõhususe suurendamiseks.

Analüüsi selgub, et valla elanikkond väheneb tulevikus u 100 inimest aastas, samuti väheneb maksumaksjate ja laste arv. Mida see endaga kaasa toob – vallale üldiselt ja haridusvaldkonnale?

Valla elanikkond on juba praegu viimastel aastatel vähenenud u 100 inimest aastas ning hetkel ei ole alust eriliseks optimismiks, et see tulevikus drastiliselt paremaks muutub. Vähe-

nemine toimub eelkõige tööelise elanikkonna ja laste arvestuses.

Valla peamine tuluallikas on üksikisiku tulumaks, mis on ligikaudu 4 miljonit eurot aastas ehk pool valla eelarvest. Samas on haridusvaldkonna eelarve peaaegu samas suurusjärgus ehk 3,9 miljonit eurot. Riigipoolne haridustoetus on otseselt seotud Lääneranna valla koolides õppivate õpilaste arvuga ehk mida vähem õpilasi seda väiksem riigipoolne tugi.

Viimastel aastatel on igal aastal jäänud meie koolides õppivate laste arv u 20 võrra väiksemaks. Kui eelmisel aastal tulime riigipoolse toetusega napilt välja, siis käesoleval aastal on puudujääk 90 000 €, mis tuleb katta muude valdkondade arvelt.

Meie valla koolimajades on õpilasi kokku 437, samas on need majad ehitatud ligikaudu 1200 lapsele ehk meil on ruumi kolm korda rohkem kui lapsi. Kõik see ruum on vaja hoida korras ja soe.

Kui majanduskulud on suhteliselt stabiilsed või isegi pigem vähenenud, näiteks Varblas õliküttelt pelletiküttele üleminek või hõõglampide asendamine leed-lampidega, siis kõige suurema osa hariduse eelarvest võtavad tööjookulud. Käesoleva aasta haridusasutuste tegevuskulude eelarve on 3,27 miljonit eurot, millest tööjookulud 77% ehk 2,55 miljonit eurot. Tööjookulud kasvavad igal aastal (õpetajate ja lasteaiaõpetajate palk, miinimumpalk) olenemata sellest, et lapsi jääb vähemaks.

Vallale kuuluvate metsade majandamisest

LK 6

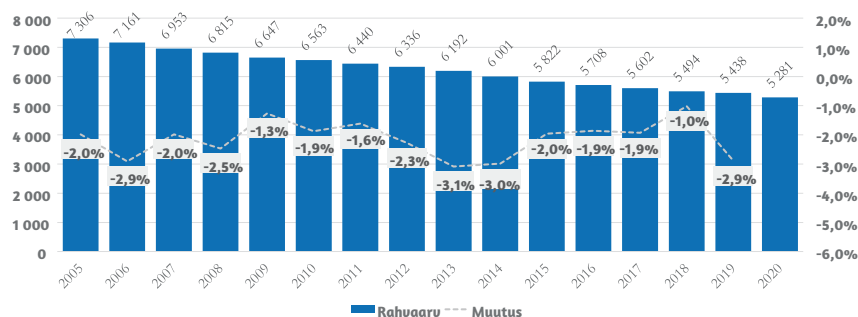
Algab hajaasustuse programmi taotlusvoor

LK 7

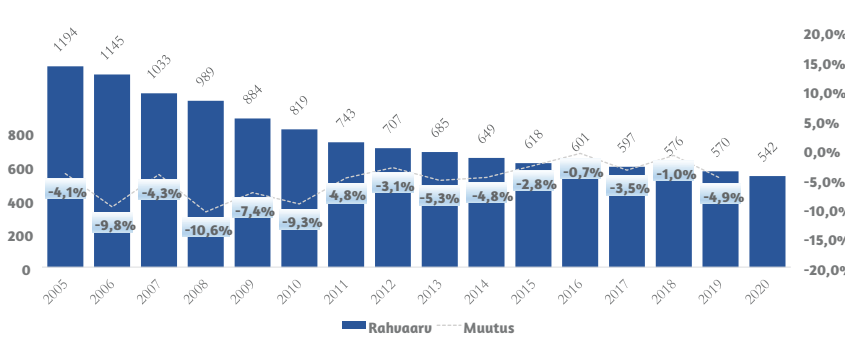
Tunnustuste sadu Lääneranna piirkonda

LK 10

UUDISED INTERNETIS
ajaleht.laaneranna.ee

Joonis 1. Lääneranna valla ja endiste Hanila, Koonga, Lihula ja Varbla valla rahvaarvu muutus aastatel 2005–2020

Joonis 2. Lääneranna valla ja endiste Hanila, Koonga, Lihula ja Varbla valla laste (vanuses 7–18) rahvaarvu muutus aastatel 2005–2020

» Riigipoolne hariduse rahastamise süsteem annab kohalikele omavalitsustele toetust õpetajatele töötasu maksmiseks. Kui tavapärane on lugeda klassis olevate õpilaste arvuks 24, mille baasilt arvutatakse toetuse summat, siis omavalitsustele, kus lapsi on vähem ja võimekus väiksem, rakendatakse koefitsienti kuni 2,0. Lääneranna valla koefitsient on 1,99 ehk sisuliselt peaks meil olema igas klassis 12 last, samas ei ole meil ka enamustes liitklassides kokku 12 last, mistõttu tekib palgavahendite puudujääk.

Riik rahastab omavalitsusi lähtuvalt õpilaste arvust, kuid ei arvesta koolide arvu ehk see, mitmes koolis ja klassikomplektis lapsi õpetatakse, on kohaliku omavalitsuse otsustada.

Milliseid arengusuundi Cumulus Consulting OÜ välja pakkus ja milline neist on kõige mõistlikum?

10. veebruaril toimunud kohtumisel tõi Cumulus välja kolm võimalikku arengusuunda, kuid lisas, et võimalikke lahendusi on mitmeid.

Väljapakutud arengusuunad olid järgmised: A ehk olemasoleva olukorra jätkumine, B ehk nõndanimetatud "pehme reform" ja C ehk "radikaalne reform".

Variandi B puhul säiliks tänane olukord Lihulas (12 klassi) ja Kõmsi Lasteaed-Algkoolis (6 klassi). Koonga, Lõpe ja Varbla kool muudetakse 6-klassilisteks ning III kooliaste koonduks Lihulasse. Virtsu ja Metsküla kool suletakse. Selle variandi puhul tõuseks võimekus tõsta pedagoogide ja tugispetsialistide

palka, suurendada tugispetsialistide koosseisu ning kaasajastada õpikeskkond Lihulas. Siinkohal peab märkima, et ainult III kooliastme koondamine Lihulasse ilma osade koolide sulgemiseta, ei too majanduslikku efekti ega tõsta valla võimekust parandada olemasolevat õpikeskkonda ega tõsta personali töötasusid.

Variandi C puhul säiliks Lihulas põhikool ja lasteaed, Varblas ja Kõmsil säiliks lasteaiarühmad ning Koonga-Lõpe-Varbla piirkonnas tekiks uus, 6-klassiline lasteaed-alkool. Radikaalse reformi puhul lisanduks variandis B pakutud muutustele ka võimalus ja võimekus rajada kaks kaasaegset kinnisvara ehk uued koolid nii Lihula kui Koonga-Lõpe-Varbla piirkonna vahetusse lähedusse.

Nagu eelpool mainitud, on võimalikke lahendusi mitmeid. Selge on see, et pikas perspektiivis lihtsalt ei ole võimalik olemasolevat seisutagada, seetõttu on vajalik arutelu, mida ja kuidas teha ning kuhu investeerimiseid planeerida. Arutelu peab eelkõige toimuma volikogus ja kaasatud peavad olema koolide hoolekogud ning ka lapsevanemad.

Lääneranna Vallavolikogu istungil ütles volikogu esimees, et tõenäoliselt võetakse selles koosseisus vastu vaid arengukava, kuid selle reaalne elluviimine jääb uue koosseisule. Kas see on Teie arvates mõistlik?

Oluline on läbi arutada, vajadusel selgeks vaielda ja lõpuks otsustada, kuidas edasi minnakse. Jah, arengukava on tervikpilti haarav ja kujundav

dokument ning see võetakse vastu määrusena.

Mõistlik oleks arengukava ja sellele vastav tegevuskava võtta vastu käesoleval aastal ning tegevuskavas ette näha ajaraam muudatuste tegemiseks. Muudatuste elluviimiseks on vaja vastu võtta konkreetsed otsused, mis eeldavad nende otsuste menetlemist vastavalt seaduses ettenähtud protsessile.

Kuidas see protsess välja näeb?

Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse alusel tuleb enne kooli ümberkorraldamist või selle tegevuse lõpetamist kuulata ära hoolekogu ja õpilasesinduse arvamus – need vormistatakse kirjalikult ning esitatakse vallavolikogule tutvumiseks. Viimane peab aga tegema lõpliku otsuse.

Vallavolikogu tehtud kooli ümberkorraldamise ja tegevuse lõpetamise otsusest tuleb Haridus- ja Teadusministeeriumi, kooli, vanemaid, õpilasi ja õpilaste elukohajärgseid valla- või linnavalitsusi teavitada kirjalikku taasisitamist võimaldavas vormis vähemalt viis kuud enne uue õppeaasta algust.

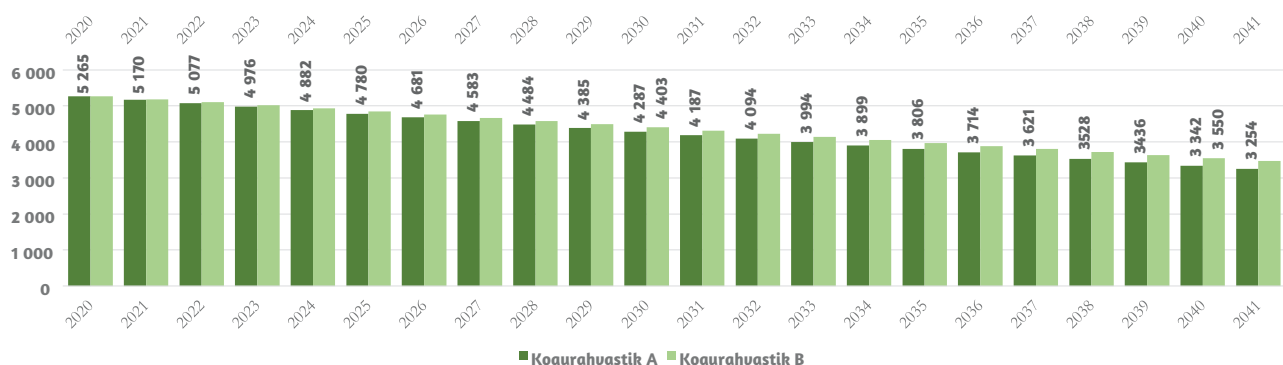
See tähendab, et kui soovitakse mõnda kooliastet, asutust ümber korraldada, siis peab otsus olema tehtud hiljemalt 31. märtsiks.

Inimesed küsivad "Kuidas loodav spordikool siis võimalik on, kui teised koolid kinni pannakse?"

Spordikooli ei saa käsitleda päris sama asutusena kui üldhariduskooli, tegemist on huviharidust pakkuva asutusega ehk see on sarnane muusika- ja kunstikooliga.

Spordikooli loomisest on mitmeid põhjuseid, kuid peamiselt on tegemist olemasolevate spordiringide, trennide kokku koondamisega ühe asutuse alla. Seni on spordikorraldust tehtud erinevate allasutuste, aga ka MTÜ-de kaudu.

Spordikooli asutamine ei tähenda millegi täiesti uue loomist, vaid lähtub soovist olemasolevaid tegevusi ühtselt ja paremini koordineerida.

Joonis 3. Kogurahvastiku muutus aastatel 2020–2041 eeldusel, et väljaränne jääb samale tasemele kui praegu. Kogurahvastik A sündivuskordaja on 1,5, mis vastab Lääneranna valla keskmisele praegu ning Kogurahvastik B sündivuskordaja on 2,1 ehk see, mida on vaja rahvastiku taastootmiseks

Haridusvaldkond	Kokku	Soetused	Tegevuskulu	Tööjõukulu	Majandamis kulud	Osakaal (tegevuskulu)
Alusharidus	775 090	0	775 090	647 380	127 710	20%
Lasteaedade kohatasud	45 000	0	45 000	0	45 000	1%
Põhi- ja üldkeskharidus	4 395 400	2 235 000	2 160 400	1 674 500	485 900	56%
Üldkeskhariduse õpetajate tööjõukulud	128 000	0	128 000	128 000	0	3%
Koolide kohatasud	47 000	0	47 000	0	47 000	1%
Hariduse tugiteenused	89 500	0	89 500	83 000	6 500	2%
Noorte huviharidus ja -tegevus	386 530	0	382 180	237 710	144 470	10%
Koolitransport	49 100	0	49 100	24 100	25 000	1%
Koolitoit	209 270	0	209 270	97 070	112 200	5%
Õömaja	4 000	0	4 000	0	4 000	0%
KOKKU	6 128 890	2 235 000	3 889 540	2 891 760	997 780	100%
Osakaal			100%	74%	26%	

Tabel 1.

Lääneranna valla haridusvaldkonna eelarve 2020. aastal

Kas nõustute väitega, et väikeste koolide sulgemine suretab välja sealse piirkonna elu?

Viimase 20 aasta jooksul on Lääneranna vallaks ühinenud endistes valdades suletud kuus haridusasutust, kus laste arv oli toona vähenenud märkimisväärselt: 2000. aastal Tarva Kool, 2001 Oidrema Lasteaed-Algkool, 2002 Paadrema Algkool, 2012 Tuudi Kool, 2015 Kasari Kool ja 2017 Vatla Kool.

Kui vaadata nende kohtade elanike arvu, siis ei saa öelda, et see oleks koolide sulgemisega drastiliselt vähenenud. Statistikaameti andmetel oli 2011. aastal Tarva külas 19 ning 2019. aastal 20 elanikku. Oidremal on need numbrid vastavalt 114 ja 122, Paadremal 22 ja 24, Tuudil 180 ja 144, Kasaril 49 ja 36 (Kirblas aga 152 vs. 141) ning Vatlas 158 ja 165. Siit nähtub, et ainuke suurim elanike arvu langus oli Tuudil, kuid viimaste aastate statistika näitab jällegi, et selle küla rahvaarv on tõusutrendis.

Nüüd, mis puudutab piirkonna elu, sealhulgas seltsielu. Kõikides nendes piirkondades, välja arvatud Tarvas, tegutseb ka praegu aktiivne külaselts. Tuudil, Paadremal, Vatlas ja algselt ka Oidremal on endised koolimajad antud kasutusse just külaseltsidele, Oidremal müüdi koolimaja ära ja osteti väiksem kauplusehoone. Kasari kooli hoone seisab küll tühjalt, kuid lähedalasuvas Kirbla külas tegutseb aktiivne külaselts, kes hiljuti ehitas uue maja.

Lähtuvalt eeltoodust ei saa nõustuda väitega, et kooli sulgemine suretab piirkonna elu välja. Koolide sulgemine tuleneb eelkõige laste vähesusest ja harvad ei ole juhud, kus kooli piirkonnas on küll lapsi rohkem, kuid vanemad on valinud juba suurema kooli.

Osad inimesed ütlevad, et enne otsuste tegemist tasub oodata ära uus, loodav põhikooli ja gümnaasiumi seadus (PGS). Mis juhtub siis, kui vallavolikogu võtab vastu arengukava, mis näeks ette teatud koolide sulgemist ning mõni aasta

hiljem võtab riik vastu uue PGS-i, kus on sees uus rahastusmudel väikekoolide jaoks – Vallavolikogu on siis justkui patiseisus, et peavad koole sulgema, kuigi rahastus suureneb?

Otsuseid saab ja peab tegema antud hetkel teadaoleva informatsiooni baasil. Kui volikogu võtab vastu haridusvõrgu arengukava (mille üheks aluseks on kehtiv PGS ning rahastussüsteem) ja näiteks kahe aasta pärast muudetakse rahastusmudelit, siis on volikogul täielik õigus ja kohustus varasemad otsused üle vaadata ja vastavalt uuele olukorrale muuta. Samas ei saa põhjendada otsustamatust sellega, et äkki tulevikus midagi muutub.

Arengusuundade tutvustamisel töid koosolekul osalenud välja, et haridusvõrgu reformimisega kaotab töö ligi 30 inimest, lisaks lähevad paljud õpetajad minema parematesse kohtadesse. Kas nõustute nende väidetega?

Käesoleval hetkel on meie valla haridusasutustes 137 töökohta, neist 58 õpetaja kohta. Õpetajatest 25% on vanemad kui 60 aastat ja 42% on vanusevahemikus 50–59 aastat ehk oleme juba praegu küsimuse ees, kuidas leida õpetajaid. Lisaks ei oma tänastest õpetajatest 25% kõrgharidust. Jah, kõrghariduse puudumine ei tähenda, et tegemist oleks halva õpetajaga, ent riiklikult on ettenähtud konkreetset kvalifikatsiooninõuded. Lisaks on meil puudu tugispetsialiste – logopeede, psühholooge, eripedagooge ning on vaja palgata juurde abiõpetajaid.

Reformimise tulemusena jääb küll õpetajate töökohti vähemaks, kuid usun meie headesse õpetajatesse ja ei näe ühtegi põhjust, miks meie head õpetajad ei saaks jätkata valla koolides. Samuti loob see võimaluse palgata juurde neid spetsialiste, kellest täna puudu on, mis omakorda võimaldab paremini tänaste hariduslike erivajadustega toime tulla.

Kas teie arvates võiks enne otsuse

tegemist kuulutada välja rahvahääletuse või ideede korje ning kes võiks Teie arvates sõna kaasa rääkida?

Üldist rahvahääletust on keeruline korraldada. Pigem pean mõistlikuks selgitada välja võimalikult täpselt lastevanemate eelistused, küsides kõikide koolide õpilaste vanematelt, kuidas nad käituvad, kui selles koolis, kus nende laps õpib, suletakse kolmas õppeaste, kas ja kuidas see mõjutab otsust lapse kooli valikul? Või kui see kool suletakse, kuhu kooli nad oma lapse panevad? Kas ja kuidas seda aga korraldatakse, sõltub volinike otsustest.

Vallavalitsuse soov ja ettepanek on, et kuigi teema tekitab emotsioone ja pingeid, siis tuleb antud teemat arutada. Eesmärk on pakkuda kõigile meie valla lastele kaasaegsetes tingimustes kvaliteetset haridust.

Lääneranna Vallavalitsus

Aadress: Jaama 1, Lihula
Kontakt: 472 4630, vallavalitsus@laaneranna.ee

Küllastajate vastuvõtu- ja teeninduskeskustes:
E 11.00–16.00, T–R 09.00–16.00,
lõuna 13.00–13.30

Hanila teeninduskeskus
Keskuse tee 3, Kõmsi küla
tel: 477 2243

Koonga teeninduskeskus
Valla, Koonga küla
tel: 447 3741

Varbla teeninduskeskus
Vallamaja, Varbla küla
tel: 449 6680

Teeninduskeskustes osutatavad teenused:

- » kodanike nõustamine kohaliku elu küsimustes või suunamine pädeva ametniku poole
- » avalduste ja taotluste vastuvõtmine, sealhulgas sotsiaaltoetuste ja -teenuste osas, nõustamine sotsiaalküsimustes
- » rahvastikuregistri toimingud (sünni registreerimine, elukoha teadete menetlemine, rahvastikuregistri väljavõtete väljastamine)